

«polythematic dialogic unity» have been introduced to show types of dialogues characteristic of plays by T. Stoppard. Dialogue in Tom Stoppard's plays is phatic, i.e. devoid of conversational balance. It means that the character is concentrated on the speech and ignores his interlocutor, hence the content of the answers does not match the essence of the questions. Such type of dialogue is considered one-sided. The analysis of the thematic and rhematic structure of the dialogue in the drama of absurd has proved to be illogical and chaotic. The rheme is the prevailing component in the characters' cues which causes unequal proportion between the given and the new. It is difficult to conceive what is meant because the changes in the theme and the rheme are abrupt.

Key words: dialogue, theme, rheme, thematically connected communicative structure, polythematic dialogic unity.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Білинський М. Е.

УДК 811.111

Т. Є. Бублик

ОКСИМОРОН У СИСТЕМІ ТРОПЕЇКИ МЕДИТАТИВНОЇ ПРИТЧІ

Однією з орієнтацій сучасного мовознавства є вивчення контрастних трансформацій в аспекті їх функціонально-концептуального наповнення, способів організації твору та розкриття ідіостилію автора.

Аналізуючи притчу, деякі дослідники зазначають, що твори цього жанру привертають увагу читача зрозумілістю ситуації, що описується, проте, в притчі завжди присутній елемент несподіванки, здивування, що вводить щось нове та неочікуване. Такий елемент притчі називають «*twist*» або «*gotcha*». Цей елемент може або привабити читача, або його відштовхнути, але хороша притча нікого не залишає байдужим. Хороша притча залишається відкритою, закликаючи до перетворень, зміни світобачення та цінностей [1, с. 2].

Власне, одним із елементів, що додає пікантності та ефектності висловлюванню, можна вважати оксиморон. Тому мова медитативних притч заслуговує на більш пильну увагу з погляду наявності в ній оксиморонів. «Дотепно-безглузде» – так звучить у буквальному перекладі з давньогрецької мови назва цієї стилістичної фігури. Оксиморон – це поєднання слів, які виражають протилежні за змістом або контрастні поняття. Суть його полягає в тому, що таке несподіване поєднання логічно несумісних слів у художньому тексті, створюючи

нове уявлення, несе, водночас, велике емоційно-експресивне навантаження [2, с. 73].

Крім традиційного підходу до трактування оксиморону як однієї із фігур мови, що «викликає значний експресивний ефект» [3, с. 114], у сучасних наукових дослідженнях оксиморон описується також і як один із способів осмислення та вербалізації концептуальних картин світу (Белехова Л. І.; Gibbs R.), способів актуалізації певних концептів (Борисов О. О.; Скідан О. Г.), досліджуються різновиди оксиморону у їх прагматичному навантаженні (Курегян Г. Г., Пастухова В. Я.).

Метою нашого дослідження є вивчення стилістичного наповнення оксиморонних словосполучень у текстах медитативних притч. Об'єктом дослідження виступають лексичні трансформації, актуалізовані стилістичною фігурою оксиморону; предметом – лексико-семантичне значення конструкцій вищезазначеного типу. Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що тексти медитативних притч у їх оксиморонному наповненні ще не були об'єктом дослідження у працях ані вітчизнах, ані зарубіжних лінгвістів. Вихідною базою дослідження слугують тексти медитативних притч за авторством Е. де Мелло.

Слід зазначити, що у творах Ентоні де Мелло оксиморон виступає композиційно-стилістичним принципом організації текстової тканини медитативних притч, оскільки зустрічається переважно у фінальній частині твору, розкриваючи його зміст, а в поєднанні з іншими тропеїчними засобами (порівняння, метафора, персоніфікація) є однією із домінант ідіостилію автора, спрямованих на розкриття ідейно-концептуального навантаження притч. Вдаючись до використання оксиморонів, автор послуговується лексичними одиницями на позначення зрозумілих, повсякденних понять без надмірної образності чи абстрактності, що лише додатково підтверджує, що оксиморон є «найбільш яскравою фігурою мовлення, яка передає несумісні уявлення про наш життєвий досвід» [4, с. 144].

Провідною темою медитативних притч є ідея осягнення просвітлення, яке, на думку автора, можна знайти в тиші, проте, лише активним людям вдається відчувати тишу і усвідомити істину. Є ряд прикладів, де логічна невідповідність базується на поєднанні лексичних одиниць зі значенням «слухати тишу».

«*When I speak, you mustn't listen to the words, my dear. Listen to the Silence*» [5, с. 124]. *Listen to the sound of the pines when no wind stirs* [6, с. 18]. *To arrive at the Silence, look when there is apparently nothing to see; listen when all is seemingly quiet* [5, с. 179].

Амбівалентність, викликана вживанням оксиморонів, підкреслює помилковість нашого звичного уявлення про життя. *Are we ever likely to stop our efforts to burn fire, wet water and add colour to the rose* [7, с. 137]?

Традиційно вважається, що сенс життя полягає в досягненні щоразу нових вершин, досягнення яких, проте, не приносить нам бажаного спокою, оскільки ми шукаємо те, що вже маємо.

You're searching for it the way someone searches for sight with open eyes! It is too clear that it is hard to see it [6, с. 38], оскільки God hides things by putting them before our eyes [7, с. 33]!

Важливо зазначити, однак, що до складу лексичних трансформацій оксиморонних сполучень входять дієслова, об'єднані спільним лексико-семантичним значенням «сприйняття за допомогою органів чуттів», що є безпосередньою проекцією ідейної позиції автора щодо того, що бажане щастя та спокій можна знайти на лоні природи, прислухавшись до звуків, роздивившись навколо і усвідомивши ілюзорність своїх прагнень.

Take a look at the world and then I'll invite you to take a look at your own life. ... Do you want to break out of your prison? Then look, observe; spend hours observing. Watching what? Anything. The faces of people, the shapes of trees, a bird in flight, a pile of stones, watch the grass grow [10:125].

Як наслідок, людина зможе віднайти істину, що засвідчує, наприклад, наступний оксиморон, стилістичне навантаження якого базується на понятті темряви, в якій можна побачити світло.

Look steadily at the darkness. It won't be long before you see the light. Gaze at things. It won't be long before you see the Word. The Word became flesh; he came to dwell among us. ... [8, с. 24]. Додає експресії цьому висловлюванню ще й алюзія на уривок з Біблії. *The Word became flesh and made his dwelling among us. We have seen his glory, the glory of the One and Only, who came from the Father, full of grace and truth – John 1:14.*

Несумісність, позначена оксимороном, є безпосереднім відображенням діалектичної єдності і боротьби протилежностей, що панує в усій природі і знаходить своє віддзеркалення у людському мисленні і світосприйнятті. За допомогою оксиморону автор передає складність і суперечливість як навколишньої дійсності, так і внутрішнього світу людини. Тому, як бачимо, семантично, багато з наведених оксиморонів ґрунтуються на значенні «дивитись на те, що не можна побачити», «шукати те, що не можна знайти».

«This is your error, that you seek God outside of you», said the Master. «Shall I then seek him inside?» «Do you not see that your 'inside' is outside of you?» said the Master [9, с. 129]. Here is the Source of every human suffering: to see as permanent what is inessence, passing [10, с. 126].

Або ще одна лексична трансформація, зі значенням «сліпий бачить». *Blind people come to see things that they missed when they had sight [10, с. 232].*

І лише ті є по-справжньому щасливі, які бачать безглуздість своїх прагнень. *Wisdom comes to those who learn nothing, unlearn everything [5, с. 205]. «To be enlightened means to see the hollowness of success, the emptiness of achievements, the nothingness of human striving», said the Master. That's the excitement and freedom of the eagle gliding over a bottomless ravine [9, с. 161].* В останньому прикладі, вживання

оксимороних сполучень доповнюється влучним зооморфним порівнянням, що додає виразності і експресії висловлюванню.

Таким чином, базуючись на притаманним людській природі особливостям, зокрема на її властивості сприймати та запам'ятовувати контрастні предмети і явища значно гостріше, виразніше, ніж неконтрастні, оксиморон, як один із ключових стилістичних засобів, несе великий заряд експресії, викликає різноманітні емоції і вживається автором для розкриття ідейного значення творів. Перспективою подальших досліджень вважаємо вивчення оксиморонних конструкцій з метою виявлення їх концептуального навантаження.

Список використаної літератури

- 1. Getty-Sullivan M. A.** Parables of the Kingdom: Jesus and the Use of Parables in the Synoptic Tradition / M. A. Getty-Sullivan. – Minnesota, 2007. – 191 p.
- 2. Доломан С. Є.** Оксиморон у мові поезії / С. Є. Доломан. // *Культура слова*. – 1984. – Вип. 27. – С. 73-76.
- 3. Єрмоленко С. Я.** Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. // [за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
- 4. Жигadlo О. Ю.** Реалізація основних принципів спілкування у парадоксальних висловлюваннях у художньому дискурсі (на матеріалі англійської мови) / О. Ю. Жигadlo. // *Вісн. Київськ. лінгв. ун-ту. Серія Філологія*. – 2004. – Т. 7. – №1. – С. 143 – 149.
- 5. De Mello A.** One Minute Wisdom / Anthony de Mello. – NY. : Doubleday Religious Publishing Group, 1988. – 224 p.
- 6. De Mello A.** The Prayer of the Frog. Volume II / Anthony de Mello. – Anand : Gujarad Sanitya Prakash, 2003. – 280 p.
- 7. De Mello A.** The Prayer of the Frog. Volume I / Anthony de Mello. – Anand : Gujarad Sanitya Prakash, 2004. – 276 p.
- 8. De Mello A.** The Song of the Bird / Anthony de Mello. – NY. : Doubleday Religious Publish. Group, 1992. – 174 p.
- 9. De Mello A.** One Minute Nonsense / Anthony de Mello. – Chicago : Loyola University Press, 1992. – 180 p.
- 10. De Mello A.** Wellsprings: a Book of Spiritual Exercises / Anthony de Mello. – Anand : Gujarad Sanitya Prakash, 2003. – 300 p.

Бублик Т. Є. Оксиморон у системі тропеїки медитативної притчі

Стаття присвячена вивченню тропеїчної фігури оксиморону у текстах медитативних притч Ентоні де Мелло. Оксиморон – це фігура мови, в межах якої поєднуються слова, що виражають протилежні за змістом або контрастні поняття. У творах медитативних притч оксиморон виступає композиційно-стилістичним принципом організації текстової тканини та однією із домінант ідіостилю автора, спрямованих на розкриття ідейно-концептуального навантаження притч. Аналізується також стилістичне наповнення та семантичне значення лексичних трансформацій вищезазначеного типу.

Ключові слова: медитативна притча, оксиморон, лексична трансформація, тропеїчний засіб.

Бублик Т. Є. Оксиморон в системі образотворчих засобів медитативної притчі

Стаття присвячена вивченню стилістическої фігури оксиморона у текстах медитативних притч Ентони де Мелло. Оксиморон – це фігура мови, побудована на поєднанні контрастних, протилежних по значенню слів. В медитативних притчах оксиморон виступає композиційно-стилістическим принципом організації текстової тканини і однією з домінуючих ідіостильових ознак автора, направлених на розкриття ідейно-концептуального значення притчі. Аналізується також стилістическе наповнення і семантическе значення лексических трансформацій вищевказанного типу.

Ключеві слова: медитативна притча, оксиморон, лексическа трансформація, стилістическа фігура.

Bublyk T. Ye. Oxymoron in the System of Figures of Speech in Meditative Parables

The article deals with the research of oxymoron as a figure of speech in meditative parables by Anthony de Mello. An oxymoron is a rhetorical figure in which incongruous or contradictory terms are combined. In meditative parables oxymoron is used as one of compositionally-stylistic means of text organization and key features of author's style aimed at revealing the ideological conception of the parables in question as well as their conceptual meaning. Stylistic aspects and lexico-semantic meaning of the above-mentioned transformations are also analyzed. Verbs denoting «sense perception» are employed in lexical transformations of oxymoronic combinations, the fact that is based on the author's viewpoint that happiness and calmness people always look for can be found in nature after considerable «sense perception» analysis – *looking, listening, seeing*. Main oxymoronic combinations are built on lexical transformations denoting «*to listen to something that can't be heard*», «*to look at something that can't be seen*», «*to look for something that can't be found*», «*blind people can see*».

Key words: meditative parable, oxymoron, lexical transformation, figure of speech.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Петрик Т. В.